

**R. P. Ioannis De Lvgo Hispalensis, E Societate Iesv, In
Collegio Romano eiusdem Societ. olim Theologiæ
Professoris, nunc S. R. E. Cardinalis, Disputationes
Scholasticæ, Et Morales, De Sacramentis in ...**

Lugo, Juan de

Lugduni, 1652

Sect. 1. Quæ requirantur, vt vnum in aliud conuertatur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82340](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82340)

DISPUTATIO VII.

De conuersione panis, & vini in corpus, & sanguinem Christi.

SECTIO I. *Quæ requirantur, ut vinum in aliud conuertatur.*

SECTIO II. *Refertur prima sententia de natura huius conuersionis.*

SECTIO III. *Impugnatur responsio, & sententia Egidij de Coninck, de necessitate nouæ actionis productiue corporis Christi.*

SECTIO IV. *Examinantur solutiones Recentiorum ad defendendam productionem nouam corporis Christi.*

SECTIO V. *Referuntur, & impugnantur alia duæ sententia.*

SECTIO VI. *Proponitur, & explicatur nostra sententia.*

SECTIO VII. *Explicantur iuxta hanc sententiam omnes conditiones requisitæ ad veram conuersionem in conuersione Eucharistica.*

SECTIO VIII. *Dissoluntur obiectiones contra nostram sententiam.*

SECTIO IX. *Respondetur ad alia argumenta Recentiorum contra nostram sententiam.*

SECTIO X. *Infertur ex dictis resolutio aliquarum questionum.*

SECTIO XI. *Utrum per hanc conuersionem desinat omnino substantia panis?*

SECTIO XII. *Utrum substantia panis, & vini annihilentur.*

I.
Perissimam
huius materia
questio.

VENIMVS iam ad potissimam huius materie difficultatem, quomodo conuertatur panis, & vinum in corpus, & sanguinem Christi; de qua difficultate agit potissime S. Thomas artic. 4. huius questionis 75. & cum eo latissime Recentiores; quorum proluxa disputatio rem ex se difficilem non parum, difficiliorrem reddidit. Meum munus erit hanc controuersiam ad eam mensuram reducere, ut facile possit à lectore comprehendere punctum difficultatis exprimere, aliorum sententias breuiter reuicere, & nostram qua fieri possit claritate aperire. Oportebit autem in primis præmittere, quid intelligant nomine *Conuersionis*, quando dicimus panem conuerti in corpus Christi: quam quidem questionem utpote Philosophicam tractauimus in lib. de Generatione. Necessè tamen esse illam doctrinam in præsentis compendiose repetere, ut omnino necessariam ad nostram controuersiam.

SECTIO I.

Quæ requirantur, ut unum in aliud conuertatur.

2.
Hic tantum
est consulendus
communis
hominum
dicendi mo-
dus.

HÆ questio plus habet de nomine, quam de re; non enim querimus de naturis rerum in seipsis, sed an hæc, vel illa mutatio appellari possit conuersio? Quare sicut in aliis questionibus de modo loquendi consulendus nobis præcipue est communis hominum loquendi, & concipiendi mo-

modus, & conuersiones etiam, quæ frequentius occurrunt, & pro quibus hoc nomen impositum est, ut ex illis ad similes solum mutationes hoc vocabulum extendere possimus.

In primis ergo, ut aliqualem conuersionis definitionem præmittam, conuersio dicitur *transitus vnus rei in aliam*; quod ipsum *conuersionis* nomen sonare videtur: ex quo apparet discrimen *conuersionis* ab aliis naturalibus. Nam illuminatio aeris, v. gr. est mutatio à non lucido in lucidum; non tamen est conuersio, quia non est transitus à re in rem, sed à negatione, seu priuatione ad formam. Conuersio ergo ex suo conceptu versatur inter duos terminos positiuos; alter dicitur *terminus à quo*, & alter *terminus ad quem*: ut cum lignum conuertitur in ignem, lignum est terminus à quo, & ignis est terminus ad quem.

Hinc inferitur primo, conuersionem includere in suo conceptu duas mutationes: alteram negatiuam, alteram positiuam; nam in exemplo posito, quando lignum conuertitur in ignem, datur vna mutatio negatiua ligni in non lignum; & altera positua, ex non igne & ignem. Prima mutatio habet pro termino à quo lignum, & pro termino ad quem negationem ligni: secunda mutatio habet pro termino à quo negationem ignis; & pro termino ad quem ipsum ignem. Itaque tota conuersio sicut includit duas mutationes, ita versatur inter quatuor terminos, duos negatiuos, & duos positiuos; quod in omni conuersione facile reperies. Omnis enim conuersio est definitio vnus cum successione alterius: quare solus terminus à quo denominatur à conuersione conuersus; terminus vero ad quem non dicitur conuersus, sed succedens alteri per conuersionem.

Inferitur secundo, multiplicem dari conuersionem: alia est accidentalis, ut ex frigido in calidum; alia substantialis, ut ex ligno in ignem: item alia formalis, ut cum succedit vna forma alteri sub eadem materia, ut in casu posito, quando ex ligno fit ignis: alia posset esse conuersio materialis, si eadem forma è contra diuinitus transiret ab vna materia in aliam; alia denique conuersio substantialis totalis, ut panis in corpus Christi: non enim manet substantia communis utrique termino, sed tota substantia variatur, & hæc appellatur *transsubstantiatio*, id est transitus vnus substantiæ in aliam.

Inferitur tertio, ad omnem conuersionem requiri, quod detur connexio aliqua inter definitionem vnus termini, & positionem alterius: ratione cuius definitio vnus non sit mere concomitanter cum positione alterius; quod in primis constat ex omnibus conuersionibus, quas experimur. Frigus enim repugnat calori, ignis ligno, mors vitæ, &c. quod & nomen ipsum *conuersionis* sonare videtur; hoc enim transire in illud, nō est mere definire, quando aliud incipit: alioquin si nunc desinat lapis, & Angelus creetur, diceretur lapis conuersus in Angelum, quod est ridiculum: requiritur ergo connexio aliqua inter definitionem vnus, & positionem alterius. Au vero hæc connexio debeat esse physica, & ex natura reij, an vero sufficiat connexio extrinseca ex fine, seu intentione operantis, nolentis ponere vnum nisi destruendo aliquid, dicemus infra sect. 10.

Aduerte tamen, cum dicimus requiri connexionem inter positionem vnus, & definitionem alterius, non debere ita stricte accipi, ut introductio vnus termini sit causa formalis expulsiōis alterius: nam licet aliquando ita contingat, calor enim formaliter expellit frigiditatem, & expulsio frigoris est effectus secundarius proueniens à calore, prius enim intelligitur subiectū calidum quam expellatur frigus; & ideo expellitur frigus, quia introducit calor,

calor, & non è contra; vt dixi in secundo Physic. agens de causa formali. Ceterum aliquando introductio vnius formæ non est causa formalis expulsionis alterius: nam forma ignis non est causa formalis expulsionis formæ ligni, vt dixi etiam in prædicto loco: cum enim ante formam ignis dentur in subiecto dispositiones ad ipsam in priori naturæ, & per has dispositiones expulsi fuerint dispositiones requisitæ ad formam ligni; consequens est, vt independentes à forma ignis expellatur forma ignis ex defectu ipso suarum dispositionum; & per consequens forma ligni non expellitur formaliter, & immediate à forma ignis, sed desinit ob defectum suarum dispositionum, quæ expelluntur non à forma ignis, sed à calore, & aliis dispositionibus præcedentibus formam ignis. Habemus ergo non requiri ad hoc, vt vnum conuertatur in aliud, quod vnum expellat aliud; nam lignum transit in ignem, & tamen forma ignis non expellit formaliter, & immediate formam ligni. Sufficit ergo ad conuersionem, quod detur inter utrumque terminum connexio saltem mediata, & ex consequenti; ratione cuius introductio vnius termini habeat ordinem cum expulsiōe alterius.

8. Inferitur quarto, ad omnem conuersionem propriam requiri, quod detur aliquod commune, quod idem perleuet cum utroque termino, & in ordine ad quod uterque terminus repugnet. Sic enim videmus contingere in omnibus conuersionibus, quæ experimur; nam forma ligni, & ignis pugnant in ordine ad eandem materiam, quæ manet sub utraque, calor & frigus in ordine ad idem subiectum, corpus Christi, & substantia panis versantur circa eandem accidentia; & sic de aliis. Ratio autem huius conditionis est, quia eo ipso, quod vnum conuertatur in aliud, dicitur vnum fieri ex alio, & vnum terminum formalem succedere alteri, & poni loco alterius, & supplere vicem illius: supplere autem debet esse in ordine ad aliquod tertium, cui deest terminus à quo, & cui aduenit terminus ad quem in aliquo munere, quod prior terminus exercebat circa aliquod tertium, quod idem munus exerceret terminus adueniens, & ratione cuius successione dicitur hoc secundum esse quod erat primum. Sic enim dicimus, quod erat lignum, iam est ignis; quod erat homo, iam est cadauer; imo in præfenti dicitur aliquando, quod erat panis, est corpus Christi: qui modus loquendi vsurpari solet in quacunque conuersione; non quod significetur identitas omnimoda utriusque extremi, (nam in hoc sensu essent falsæ prædicationes) sed solum successio in eodem munere circa aliquod tertium: quasi dicas, munus, quod antea exercebat forma ligni, exercet modo forma ignis: sicut etiam, quando Petrus succedit Paulo in Prætura, dicere vulgo solemus, quod antea erat Paulus in hac ciuitate, est nunc Petrus; qui modus loquendi est de intrinseca ratione conuersionis, vt pater. Nam eo ipso, quod audias, aquam fuisse conuersam in vinum, dicere poteris, aquam factam esse vinum, seu id, quod erat aqua, esse iam vinum: non posset autem hæc loquutio vllō modo vsurpari, si non maneret aliquod tertium, in ordine ad quod terminus adueniens succederet præcedenti in eodem munere, vt de se constat; nam si, destructo omnino lapide, Deus produceret Angelum, nullo modo dici posset: lapis factus est Angelus; nec, id, quod erat lapis, est iam Angelus; ergo dicendum est, de ratione conuersionis, prout ab omnibus communiter concipiatur, & vsurpatur, esse, quod aliquid maneat commune utrique termino in ordine ad quod uterque terminus repugnet. Alioquin si hoc non requi-

reretur, sed sufficeret repugnantia ad existendum simul ex decreto Dei, v.g. possemus dicere bella, quibus orbis plenus erat ante Christi natiuitatem, conuersa fuisse in Christum, quia nimirum Deus sustulit bella, vt Christus cum maiori decencia nasceretur; quod tamen videtur omnino falsum.

Inferitur quinto, in omni conuersione reperiri duplicem terminum posituum à quo, & duplicem terminum posituum ad quem: terminus à quo (& idem est de termino ad quem) alius dicitur terminus totalis, alius terminus formalis: exemplum sit in conuersione, qua ex ligno fit ignis; nam forma ligni est terminus formalis à quo, id est, est illud quod expellitur à composito; & forma ignis est terminus formalis ad quem, id est, est illud, quod de nouo introducit in illud compositum. At vero lignum dicitur terminus totalis à quo, & ignis dicitur terminus totalis ad quem. Sic etiam in conuersione Eucharistica, termini formalis sunt substantia panis, & corpus Christi; terminus vero totalis à quo, est concretum ex pane & accidentibus; & terminus totalis ad quem est concretum ex corpore Christi, & accidentibus panis.

Inferitur sexto, in omni conuersione requiri, quod desinat saltem terminus totalis à quo, v. g. vt ex ligno fiat ignis, requiritur, quod lignum desinat simpliciter. Quod ex ipsa voce conuersionis satis constat, & ex iis, quæ supra diximus de duabus mutationibus, quas conuersio includit in suo conceptu. Alias si terminus totalis non desineret, nihil erit, quod desinat per conuersionem. Conuerti autem vnum in aliud, est vnum desinere in aliud, transire in aliud; ergo non manet in suo esse. Maior est difficultas, an etiam debeat desinere terminus formalis à quo, an scilicet ipsa etiam forma ligni debeat perire; an satis sit exire ab illo composito; in quo breuiter dicendum, ad hoc vt lignum dicatur conuerti in ignem, requiri destructionem ligni, non destructionem formæ ligni: at vero ad hoc, vt non solum dicatur lignum conuerti in ignem, sed etiam forma ligni in formam ignis, requiritur etiam desinitio ipsius formæ ligni. Prima pars responsionis probatur, quia homo dicitur conuerti in cadauer, vel in ignem; & tamen forma hominis non desinit simpliciter esse, sed solum desinit informare illam materiam; ergo destructio termini formalis non requiritur, vt compositum dicatur conuerti in aliud. Secunda vero pars constat etiam ex dictis; quia illud, quod dicitur conuerti in aliud, eo ipso dicitur desinere in aliud; ergo vt de ipso termino formali dicatur vere, quod conuertitur in alium terminum formalem, requiritur desinitio ipsius termini formalis. Ex quo fit, quod in casu posito licet homo dicatur conuerti in cadauer, non tamen dicitur forma hominis conuersa in formam cadaueris, quia nimirum forma hominis non destruitur: at vero quando petit equus, potest dici formam equi conuerti in formam cadaueris; quem modum loquendi habet post alios Valentia in præfenti, disp. 6. quæst. 3. part. 3. Valentia. epl. 3. vbi ait, formam nutrimenti conuerti in formam viuientis, id est, in animam; licet hæc loquutio non sit tam vsitata inter formas quam inter composita, non ideo est minus vera; sed quia denominationes communiter tribuuntur suppositis completis, & non vni parti, ideo communiter compositum dicitur conuerti in compositum; quia illud est, quod desinit vt quod, & incipit vt quod. Ceterum in conuersione Eucharistica communiter etiam dicitur conuerti terminus formalis in alium formalem, scilicet substantia panis in corpus Christi; quia substantia panis non solum desinit esse in illo composito,

9.

Requiritur
quinto duplicem
terminum posituum
ad quem, & duplicem
terminum posituum
ad quem.

10.

Requiritur
secundo quod saltem
desinat
terminus totalis
à quo.

Quid dicendum
sit de
termino formali
à quo.

11.

Forma hominis
non dicitur
conuersa
in formam
cadaueris.

Valentia.

Conuertitur
in Eucharistica
etiam
terminus
formalis
à quo.

posito, sed definit esse simpliciter; & aliunde cum non sit forma, sed integrum suppositum, non est cur non dicatur simpliciter, & absolute conuerti in corpus Christi, iuxta doctrinam traditam.

12. Confirmarique potest ex modo loquendi sancto-
Confirmatur
ex modo lo-
quendi PP.
 rum Patrum, qui contra Eutychemet inde proba-
 bant, naturam Diuinam non potuisse conuer-
 titur naturam humanam, vel aliam naturam, quia scilicet
 natura Diuina non potest desinere esse. Sic loquitur
Vigilius
Mitt.
Vigilius Martyr, lib. 4. contra Eutychemet, quatuor co-
lumnis ante finem, vbi ex Hæreticorum etiam confes-
sione supponit, Verbum non potuisse in aliud con-
uer- titur, his verbis: Nam qui paulo ante Dei verbum in-
conuer- tibile fuisse fueratis, rursus id nescio quia conuersio-
ne mutatum asserere vultis. Gelasius item Papa de dua-
 bus naturis paulo post principium, qui vterque ha-
 betur in quinto como Bibliothecæ Patrum, & alij
 id pro comperto supponunt, vbi Verbum in aliam na-
 turam conuerteretur, id desitionem arguere Diui-
 nitatis; quia nimirum id, quod in aliud conuer-
 titur, non manet amplius in seipso.

13. Huic doctrina opponit se P. Coninck in præsen-
Reyctur Co ti, di. 4. n. 115. dicens, numquam denominari à
ninck. conuersione ipsas formas, nec dici frigus conuer-
 sum esse in calorem, sed frigidum in calidum, quod
 est subiectum conuersionis: sed certe negare non
 potest, ipsam etiam formam dici conuerti in aliam:
 sic etiam Christus dixit Ioann. 16. *Tristitia uestra*
uertetur in gaudium; ubi nam forma dici etiam in
 aliam subsequenter conuerti. Ethers c. 9. *Luctus*
atque tristitia in hilaritatem, gaudiumque conuersa sum.
 Leuit. 13. & c. 17. *Conuertere luctum nostrum in gaudium.* Leuit. 13.
 eo quod omnis lepra in candorem versa sit; & alibi pas-
 sim. Porro si vna forma accidentalit conuerti dicitur
 in aliam, vt tristitia in gaudium, rubor in albedi-
 nē, &c. quanto magis dici poterit vna forma substanti-
 alit conuersa in aliam, anima equi in formam ca-
 daueris, forma ligni in formā cineris, & sic de alijs

14. Hinc tamen oritur duplex difficultas : prima, an
sicut requiritur deficiio termini formalis *a quo*, vt
possit dici terminus formalis conuerti in formalem
ad quem; sic etiam requiratur inceptio noua termi-
ni formalis *ad quem*, ad hoc, vt terminus *a quo* dica-
tur in ipsum conuersus? Sic enim sentiant plures,
qui ideo ponunt in Eucharistia actionem nouam
terminatam ad substantiam corporis Christi in se
ipsa, qui substantia panis dicitur conuersa in ipsum
corpus Christi.

15. *Non requiritur inceptio termini formalis ad quem.* Ceterum verius est, non requiri inceptionem terminalem formalem *ad quem*; & quidem si requireretur talis inceptio, non satis esset ponere actionem nequam terminatam ad corpus Christi; nam illa actio non est satis, vt corpus Christi dicatur simpliciter incipere, sicut nec desitio illius actionis fufficit, vt corpus Christi dicatur simpliciter desinere, sed solum dicitur incipere, vel desinere terminare duas actiones; ergo si philosophandum esset de inceptio-
ne termini *ad quem*, sicut de desitione termini *a quo*, dicendum esset consequenter, sicut ex parte termini *a quo* requiritur simpliciter desitio, ita ex parte termini *ad quem* requiritur inceptio non simpliciter, & non solum inceptio nonne actionis ad insu-

cedit termino à quo ; quod discrimen amplius confirmabitur ex dicendis infra pro nostra sententia.

Ex hoc autem oritur secunda difficultas : an scilicet ad conuersionem termini formalis in formalem non requiritur inceptio simpliciter termini formalis : sic etiam non requiritur inceptio simpliciter termini totalis *ad quem*. v.g. si diuinitus conuertatur in vno subiecto calor intensus cum frigore interno, & postea, cessante miraculo, perierit frigus, manente calore, an diceretur tunc frigidum conuerti in calidum, seu frigus illud in illum calorem? Ratio dubitanti est, quia tunc vere definit frigus ex vi caloris. Respondeo tamen illam non esse propriam conuersionem, quia conuersio (vt dictum est) sicut denominat conuersum terminum *ad quo*, ita denominat succedentem terminum *ad quem* : succellio autem ex suo conceptu importat inceptionem ergo terminus formalis *ad quem* licet non incipiat in suo esse, debet tamen incipere in illo munere, in quo succedit termino *ad quo*; & per consequens terminus totalis *ad quem*, debet de nouo incipere.

His ergo de conuersione in communi suppositis, videamus iam quomodo in Eucharistia ratio conuersionis reueratur.

SECTIO II.

*Refertur prima sententia de natura
huius conuersionis.*

Supponendum inprimis, in consecrationem Eu-
charistiæ non solum inueniri positionem corpo-
ris Christi vtreumque sub speciebus panis, sed veræ,
& realem conuersionem substantiæ panis in corpus,
& substantiam vini in sanguinem Christi. Quæ do-
ctrina licet in Scriptura sub his terminis non sit ex-
pressa, & licet antiquitus forsitan non fuerit tam di-
lucide proposita, semper tamen quod ad rem ipsam
in Ecclesia credita fuit, vt definit Tridentin^{us} sess. 13.
cap. 4. & sub eodem nomine *conuersionis* definita fue-
rit in Florentino in decreto Eugenij, & infirmata a
SS. Patribus passim, quorum verba affert Suarez in
præsentî *disp. 50. sect. 1.* Addit Tridentinum, hanc
conuersionem conuenienter, & proprie ab Ecclesia
appellari *Transubstantiationem*.

Hinc ergo nascitur huius questionis difficultas; nam imprimis talis conuersio non videtur posse clare colligi ex scriptura, ex qua solum constat, corpus Christi contineri sub speciebus panis; hoc autem potuit fieri sine conuersione panis in ipsum: ergo cum aliunde difficile sit in hoc mysterio explicare veram rationem conuersionis substantialis, non est, cur mysterium difficile difficultius reddatur, scriptura non cogente. Deinde, non dari in presenti conuersionem substantialem, probatur, quia nulla interuenit actio substantialis, ergo nec conuersio substantialis. Probat,ur consequentia, quia conuersio substantialis est mutatio substantialis. Antecedens vero probatur, quia non est aliquis terminus substantialis, ad quem talis actio conuersiua terminetur; non quidem corpus Christi; hoc enim iam presupponitur existens; sed nec aliqua viui corporis Christi ad species; nam hæc non est substantialis, sed mere accidentalis, & impropria, vt constat ex dispu. precedenti. Ergo non possumus assignare in hoc mysterio aliquam actionem nouam substantialem, & per consequens nec substantialem conuersionem.

Hæc difficultas diuisit Theologos antiquiores, & recentiores in varias sententias, quas quidem omnes sigillatim referre prolixum esset, & inutile; sunt enim

Ratio discrimi-
minis est.

Non requiri-
tur inceptio
termini for-
malis ad quē

12.
Confirmatur
ex modo lo-
quendi PP.

Vigilius
Mart.
Gelasius
Papa.

13.
Reijcitur Co
ninck.

Ioann. 16.

Esther c. 9.
& 17.
Leuit. 13.

14.

15.
Non requiri-
tur inceptio
termini for-
malis ad quē

Ratio discrimi-
minis est.